

Nr 104.

Av herr **Anderson, Axel Ivar**, och herr **Ewerlöf**, *angående utredning av frågan om omläggning av riksdagens budgetarbete.*

Med anledning av motioner av herrar Andrén och Öman i första kammaren och Ivar Anderson och Bagge i andra kammaren hemställde 1939 års konstitutionsutskott, att riksdagen »i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri ernå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet».

Riksdagen biföll vad konstitutionsutskottet sålunda hemställt. På grund av det några månader senare utbrutna stormaktskriget kom dock utredningen icke till stånd. Vid 1943 års riksdag interPELLERADE hr Håstad finansministern angående den av 1939 års riksdag begärda utredningen och frågade honom, om denna kunde igångsättas i så god tid, att eventuellt grundlagsförslag kunde behandlas första gången vid 1944 års lagtima riksdag. Finansministern svarade, att man måste »hysa tvekan om möjligheten att under de förhållanden, som nu råda och med vilka vi sannolikt måste räkna en avsevärd tid framåt, bringa ifrågavarande spörsmål närmare en lösning». Utvecklingen under kriget har icke minskat vikten av en rationalisering av budgetbehandlingen men väl i grund ändrat förutsättningarna för dess genomförande, fortsatte statsrådet, som av angivna skäl icke ansåg sig böra förorda, att den av riksdagen begärda utredningen nu igångsattes.

Sedan kriget nu upphört, torde de av finansministern 1943 anförda skälen mot att uppta frågan om riksdagens budgetbehandling till en ingående prövning ha bortfallit eller i väsentlig grad reducerats. Å andra sidan har utvecklingen under senare åren i hög grad aktualiserat de krav och givit ytterligare styrka åt de skäl, som föranledde 1939 års motion och därpå grundade riksdagsbeslut. Behovet av en enhetligare och planmässigare budgetbehandling bestrides numera icke av någon. Den begärda utredningen borde därför snarast igångsättas och bedrivas med sådan skyndsamhet, att förslag, som icke kräva grundlagsändring, kunde framläggas redan för nästa års riksdag.

Givetvis bör denna utredning vara förutsättningslös. I motionerna vid 1939 års riksdag (I:50 och II:106) angåvos dock några riktlinjer för en reform. Sålunda föreslogs, att den nuvarande budgetdelegationen, vars medlemsantal borde ökas, skulle få till uppgift att underkasta varje anslags- och utgifts-

ärendet förnyad prövning, sedan detta behandlats av vederbörande ständiga utskott; budgetdelegationens prövning borde även inbegripa budgetfrågor från sammansatta utskott, möjligen också budgetfrågor från särskilda utskott. Delegationens prövning borde ta sikte på att väga dels utgifter mot utgifter, dels utgifter mot inkomster eller tillgångar. Vidare skulle det tillkomma delegationen att övervaka, att enhetliga anslagsprinciper tillämpades på likartade ärenden, beredda av olika utskott.

Däremot borde den tekniska prövningen av ärendena liksom deras prövning ur lämplighets- och skälighetssynpunkt tillkomma de hittillsvarande utskotten. Hur förhållandet mellan utskottsplenum och utskottsavdelningar skulle gestaltas, därest ytterligare en instans inlades i beredningsproceduren, vore svårare att exakt förutsäga, alldenstund detta främst måste sammanhånga med arten och noggrannheten av den prövning, som budgetdelegationen skulle verkställa. Utskottens plena komme dock förvisso att bibehålla vissa väsentliga funktioner, även om man förutsätter såsom det naturliga och riktiga, att utvecklingen än mer särskilt i statsutskottet skulle understryka avdelningarnas betydelse. Själva budgetsammanställningen under riksdagens gång och den slutliga budgetregleringen borde ankomma på budgetdelegationen.

1939 års budgetdeputerade, som beretts tillfälle att yttra sig om ifrågavarande motioner, ville, »med hänsyn till de av motionärerna berörda frågornas vikt och betydelse», icke motsätta sig den begärda utredningen. För egen del yttrade konstitutionsutskottet:

»Den efter reformeringen av riksdagens arbetsformer åren 1932—1933 vunna erfarenheten visar, att utrymme i viss omfattning fortfarande finnes för den kritik, som vid upprepade tidigare tillfällen riktats mot ordningen för budgetfrågornas behandling inom riksdagen. Budgetdeputationens yttrande över de nu föreliggande motionerna utgör ett tillräckligt vittnesbörd därom. Här må endast erinras om att samarbetet mellan de budgetbehandlande utskotten icke synes hava nått önskvärd fasthet och omfattning samt att statsregleringens fastställande fortfarande faktiskt framstår som en expeditiönsåtgärd, enär det ej heller under senare år kunnat äga rum vid en tidpunkt, då riksdagsarbetet i övrigt ännu pågår. Den rådande ordningen i fråga om budgetfrågornas behandling inom riksdagen kan framför allt i svåra budgetlägen tänkas medföra olägenheter av framträdande art. Särskilt för sådana tillfällen äro garantier behövlige för en mera tillfredsställande prövning av budgetärendena. I likhet med budgetdeputationen finner utskottet därför skäl föreligga för utredning av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete. Några riktlinjer för en sådan undersökning anser sig dock utskottet icke böra uppdraga. En närmare undersökning av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete — och de problem, som under utredningens gång visa sig stå i nära samband därmed — synes utskottet bäst ägnad att leda till ett positivt resultat, om den förutsättningslöst anförtros åt en allsidigt sammansatt kommitté, där representanter för olika utskott deltaga.»

Med återopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t ville omedelbart igångsätta den av 1939 års riksdag begärda allsidiga och förutsättningslösa utredningen av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri ernå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet.

Stockholm den 22 januari 1946.

Ivar Anderson.

K. G. Ewerlöf.
